

ARKI TILA 2009

ARKISTOLAITOS
ARKIVVERKET

Arkistolaitos on asiantuntija- ja palveluorganisaatio, jonka toiminnan tuloksena yksilölle ja yhteiskunnalle merkittävä arkistoaines säilyy suppeassa ja käyttökelpoisessa muodossa ja on tehokkaasti käytettävissä.

Arkistolaitoksen tehtävänä on varmistaa kansalliseen kulttuuriperintöön kuuluvien asiakirjojen säilyminen ja niiden käytettävyys, edistää tutkimusta sekä ohjata ja kehittää arkistointia.

Arkistolaitos 2009

Kansallisarkiston ja maakunta-arkistojen vuosikertomus

SISÄLLYS

4	PÄÄJOHTAJAN KATSAUS
6	HÄMEENLINNAN MAAKUNTA-ARKISTO SAI UUDET TILAT
8	MITTAVA DIGITOINTIHANKE TUOTTI TULOSTA
9	PAPERIAINEISTOT KUNTOKARTOITETTIIN
10	SÄHKÖISTEN AINEISTOJEN HALLINNAN EDELLYTYKSIÄ PARANNETTIIN
11	KOULUTUSYHTEISTYÖLLÄ JUHLAVUOSI
12	KOTISEUTUARKISTOTOIMINTAA EDISTETTIIN
14	VALTIOHALLINNON UUDISTUKSET TUOVAT HYLLYKILOMETREITTÄIN AINEISTOJA
16	YKSITYISARKISTOT TÄYDENTYIVÄT
17	HENKILÖSTÖ ENTISTÄ TYYTYVÄISEMPÄÄ
18	TIETOPAKETTI KOULUILLE SUOMEN SODASTA
19	TUTKIMUSHANKKEITA VALMISTUI
20	VIRANOMAISTEN SINETIT JA LEIMAT TYÖLLISTIVÄT HERALDISTA LAUTAKUNTA
20	NÄYTTELYT
21	JULKAISUT
22	TILASTOT
26	NEUVOTTELUKUNTA
26	ORGANISAATIO
27	PIIRIJAKO

Uusiutuva ja kehittyvä arkistolaitos

MATTI KUPINEN

”Digitointiin vuonna 2009 osoitettu lisäpanos oli äärettömän tärkeä. Siitä huolimatta Suomen arkistolaitos ei menesty vertailtaessa digitointitoimintaa muihin pohjoismaihin.”

Taloudellisesti vaikeina aikoina on syytä katsoa eteenpäin, panostaa tulevaisuuteen. Näin tehtiin 1990-luvun talouslaman aikana ja näin pyrittiin tekemään myös taantuman koitellessa maailman ja Suomen taloutta vuonna 2009. Arkistolaitoksen osalta se merkitsi toisaalta säästötoimenpiteitä, toisaalta valtioneuvoston osoittamaa merkittävää lisäpanostusta keskeisten aineistojen digitointiin ja verkkopalveluihin.

Huhtikuussa 2009 opetusministeriö ilmoitti arkistolaitoksen saavan digitointiin peräti 1,6 miljoonaa euroa. Ongelmallista kuitenkin oli, että rahat tuli käyttää vuoden 2009 aikana. Rahoja ei pääosin saanut käyttää omiin menoihin, vaan digitointipalvelut tuli ostaa ulkopuolisilta palveluntarjoajilta.

Mittavan hankkeen suunnitteluun ja toteuttamiseen oli vain vähän aikaa, mutta hanke onnistuttiin toteuttamaan menestyksellisesti. Puolet ajasta kuluikin digitointiprosessin suunnitteluun ja palveluntarjoajien kilpailuttamiseen. Vasta kesän lopulla päästiin aloittamaan varsinaisen digitointi ja digitoitujen aineistojen verkosta löytämisen kannalta välttämättömien metatietojen syöttäminen. Lopputulos oli kuitenkin erinomainen. Digitoituja kuvausyksiköitä kertyi kaikkiaan noin 3,3 miljoonaa. Arkistolaitoksen uusitun kotisivun kautta ne olivat vuoden lopulla asiakkaiden aikaisempaa helpommin käytettävissä.

Digitointiin vuonna 2009 osoitettu lisäpanos oli äärettömän tärkeä. Siitä huolimatta Suomen arkistolaitos ei menesty vertailtaessa digitointitoimintaa muihin pohjoismaihin. Hyvän pohjoismaisen tason saavuttaminen edellyttää pitkäjänteistä rahoitusta. Tulevaisuus näyttää epävarmalta, kun opetusministeriö ei voinut osoittaa lainkaan erillisrahoitusta vuonna 2010 toteutettavaan digitointiin.

Mikä sitten on digitoinnin tila Suomen arkistolaitoksessa? Karkeasti ottaen voidaan arvioida, että arkistolaitoksen aineistoista on digitoitu runsaat puoli hyllykilometriä. Kun aineiston kokonaismäärä oli vuoden 2009 lopulla yli 180 hyllykilometriä, on se varsin pieni osuus kokonaisuudesta. Esimerkiksi Norja on asettanut tavoitteekseen, että arkistojen kokoelmista digitoidaan 10 prosenttia seuraavien 20 vuoden aikana. Suomessa tämän tavoitteen saavuttaminen kestäisi 36 vuotta, jos joka vuosi voitaisiin digitoida yhtä paljon kuin vuoden 2009 lopulla. Ruotsissa panostus on vielä huomattavasti suurempi kuin Norjassa.

Vuoden 2009 aikana valmisteltiin arkistolaitoksen strategia, joka astui voimaan vuoden 2010 alussa. Suurimmaksi haasteeksi nähtiin sähköisten tietopalveluiden lisääminen siten, että ne palvelevat mahdollisimman tehokkaasti ja monipuolisesti arkistolaitoksen keskeisiä asiakasryhmiä: historian tutkijoita sekä suku- ja paikallishistorian tutkijoita.

Asiakaskäynnit ovat viime vuosina selvästi vähentyneet sekä Kansallisarkistoissa että maakunta-arkistoissa. Ilmiö on kansainvälinen ja johtuu ennen muuta sähköisten aineistojen voimakkaasta lisääntymisestä. Suomen arkistolaitoksessa vähentyneen käytön ja valtion edellyttämien säästötoimenpiteiden vuoksi arkistojen aukioloa iltaisin ja lauantaisin vähennettiin. Sukututkimusjärjestöt vetosivat arkistolaitoksen johtoon aukioloaikojen palauttamiseksi ennalleen. Paluu vanhoihin käytäntöihin tuskin onnistuu – siihen ei yksinkertaisesti ole taloudellisia mahdollisuuksia. On siis entistä enemmän panostettava uusiin palveluihin, sähköisiin aineistoihin.

Sähköisten aineistojen ohella myös paperiaineistojen määrä arkistoissa on tasaisesti lisääntynyt. Tulevina vuosina kysymys paperiaineistojen vastaanottamisesta muuttuu yhä haasteellisemmaksi. On laskettu, että arkistoihin tulee seuraavien kolmen vuosikymmenen aikana lähes saman verran aineistoa kuin niissä oli yhteensä vuonna 2009. Sen vuoksi on etsittävä taloudellisesti tehokkaita ratkaisuja arkistorakentamiseen ja aineistojen hallintaan.

Arkistolaitoksen tilanhallinnan suunnittelua tukemaan opetusministeriö asetti selvitysmiehen. Pääosa selvitystyöstä tehtiin vuoden 2009 aikana, mutta raportti suosituksineen ilmestyi vasta vuoden 2010 alussa. Vuonna 2009 toteutettu laaja ja syvälinen strategiatyö ja sitä ennen toteutettu prosessien kuvailu tukevat kuitenkin merkittävällä tavalla arkistolaitoksen uudistamista vuonna 2010 alkavalla viisivuotisella strategiakaudella. Hämeenlinnan maakunta-arkiston pitkään odotetun uuden rakennuksen käyttöön ottaminen kesällä 2009 oli kouriintuntuva osoitus uusiutuvasta ja kehittyvästä arkistolaitoksesta.

Jussi Nuorteva

Hämeenlinnan maakunta-arkisto sai uudet tilat

Hämeenlinnan maakunta-arkisto sai toukokuussa 2009 ensimmäistä kertaa historiansa aikana alun perin arkistokäyttöön suunnitellut toimitilat Hämeenlinnan Keinusaareen.

Rakennuksen arkisto-osa on kätkeyty graafiseen betoniin.

akennuksen suunnitteli arkkitehtuuritoimisto Heikkinen-Komonen Oy ja sen rakennutti Senaatti-kiinteistöt. Suomen vanhimman maakunta-arkiston arkistopiiri kattaa Kanta-Hämeen, Pirkanmaan, Päijät-Hämeen, Itä-Uudenmaan ja Uudenmaan maakuntien liittojen toimialueen lukuun ottamatta pääkaupunkiseudun neljää kaupunkia.

Rakentaja Peab Oy aloitti urakan Aittatiellä vapuna 2008, ja jo vuoden päästä henkilökunta saattoi aloittaa muuton uusiin tiloihin. Elokuussa avatussa ja syyskuussa vihityssä arkistossa asiakkaita odottavat aikaisempaa oleellisesti paremmat ja nykyaikaisemat tilat, muun muassa erilliset tutkija- ja mikrofilmisalit. Arkistoaineistolle saatiin uudisrakennuksessa kaivattua lisätilaa: hyllykilometrimäärä kasvoi kymmenestä noin 28:aan. Myös henkilökunta pääsi

parempiin työtiloihin.

Toiminnallisuuden lisäksi uusi maakunta-arkisto täyttää korkeatasoisen julkisen rakentamisen kriteerit. Rakennuksen arkisto-osa on kätkeyty graafiseen betoniin, jonka kuvioaiheet ovat pääosin peräisin maakunta-arkistossa säilytettävistä asiakirjoista. Omaleimainen rakennus herätti jo rakennusaikana paljon huomiota, ja se voitti valmistuttuaan sekä vuoden 2009 Betonijulkisivu -arkkitehtuuripalkinnon että Betonirakenne-palkinnon.

Yleisön ja median valtaisa kiinnostus uutta arkistorakennusta kohtaan yllätti henkilökunnan. Syksyn aikana maakunta-arkistoon tutustui 52 ryhmässä yhteensä noin 800 kävijää. Syyskuun avoimissa ovissa kävi kolmen tunnin aikana uusia tiloja ihailmassa vähintään 550 henkilöä; parhaimmillaan sisälle pääsyä odotettiin ulkona vesisateessa kolmijonossa. Kotimaan valtamedioissa runsaasti palsta- ja tv-julkisuutta saanut uusi rakennus oli esillä myös ulkomaisissa arkkitehtijulkaisuissa.

"Digitaaliarkistoon syötettiin jopa 80 000 tiedostoa vuorokaudessa"

Mittava digitointihanke tuotti tulosta

Kansallisarkistolle myönnettiin huhtikuussa 2009 yhteensä 1 550 000 euron erillinen hankemääräraha arkistolaitoksen aineistojen digitointiin sekä tietokantajärjestelmien kehittämiseen. Kahdeksan kuukautta kestänyt hanke hakee vertaistaan Suomessa. Sen aikana digitointiin 3,3 miljoonaa uutta asiakirjaa ja luotiin kaksi metatieto-ohjelmaa.

Arkistolaitoksessa asiakirja-aineistoja on digitoitu jo viimeisen kymmenen vuoden ajan. Ennen opetusministeriön rahoittamaa digitointihanketta arkistolaitoksen Digitaaliarkistossa oli noin 1,5 miljoonaa asiakirja-

tiedostoa. Erillismäärärahan turvin määrä kasvoi merkittävästi. Digitointi tuo aineistot huomattavasti helpommin asiakkaiden ulottuville ja sen avulla voidaan suojata alkuperäisiä aineistoja.

Mittavassa hankkeessa korostuivat alkuvalmistelut ja kilpailutukset, jotka veivät hankkeen kestoajasta puolet. Pääosin ulkoistettu digitointi toteutettiin kolmessa kuukaudessa. Ennätysvauhtiin päästiin marraskuussa, jolloin Digitaaliarkistoon syötettiin jopa 80 000 tiedostoa vuorokaudessa.

Hankkeessa digitoidun aineiston tärkeimpinä valintakriteereinä olivat kysyntä ja tutkimuksellinen tarve. Myös merkittäviä kulttuurihistoriallisia aineis-

toja nostettiin esille. Valinnassa huomioitiin myös aineiston vapaa käyttö internetin kautta.

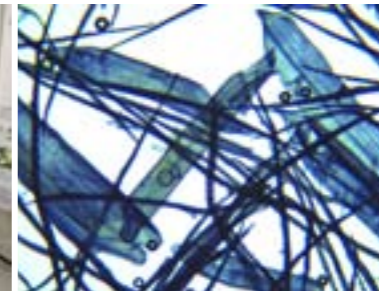
Tiukan aikataulun vuoksi suurin osa aineistoista oli mikrofilmattuja ja ne voitiin digitoida ilman merkittäviä konservoinnin valmisteluja. Digitointiin valittiin muun muassa luovutettujen alueiden seurakuntien kirkonkirjat, voudintilit, erinäisiä maanmittaushallituksen karttakokonaisuuksia, heraldista aineistoa sekä talvi- ja jatkosodan sotapäiväkirjat. Yhteensä 3,3 miljoonasta uudesta asiakirjatiedostosta kartat ja piirrokset kattoivat 25 000 kappaletta.

Hankkeen yhteydessä toteutettiin myös kaksi ohjelmaa, joilla kerätään digitointi- ja kuvankäsittelytapahtuman teknistä metadataa. Metatietovaatimukset liitetään arkistolaitoksen suositukseen digitoinnin laatukriteereiksi alkuvuodesta 2010. Metadatohjelmien käyttö on suositeltavaa varsinkin muistiorganisaatioiden digitointitoiminnassa, jotta digitoinnin ja kuvankäsittelyn metatietojen kerääminen olisi yhdenmukaista.

MARTTI KUPIAINEN

KIRSI KEKKI

Kuntokartoituksessa analysoitiin kaikkiaan 16 000 arkistoyksikköä.

Paperiaineistot kuntokartoitettiin

Arkistolaitoksen kaikissa yksiköissä toteutettiin paperiaineiston tieteellinen kuntokartoitus vuosina 2008 ja 2009. Kartoitus oli yksi laajimmista tähän asti eri puolilla maailmaa kirjastoissa ja arkistoissa toteutetuista kuntokartoituksista.

untokartoituksen ensisijaisena tarkoituksena oli parantaa asiakirjojen säilyvyyttä sekä priorisoida huonokuntoista aineistoa tekniseen konservointiin, mikrokuvaukseen ja digitointiin. Kartoituksessa hyödynnettiin arkistolaitoksen Vakka-aineistotietokantaa, josta valittiin kartoitukseen satunnaisotannalla 0,8 prosenttia kaikista aineistoista eli yhteensä 16 000 arkistoyksikköä.

Kartoitukseen valituille asiakirjoille tehtiin visuaalinen kuntokartoitus sekä joukko kemiallisia analyysejä. Suojamateriaalien laatu, aineiston sijoittelu hyllyihin ja aineiston käytön määrä huomioitiin. Makasiinikohtaisesti arvioitiin riskit tulipalojen ja vesivahinkojen varalta sekä makasiinitilan vaikutus säilytettävään aineistoon. Ilmasto-olosuhteiden vaihtelua mitattiin vuoden ajan.

Tulosten pohjalta laaditaan alkuvuodesta 2010 konservoinnin toimenpideohjelma, jonka mukaan strategiakauden 2010–2015 aikana konservoidaan aineistoja suunnitelmallisen ohjelman mukaisesti sekä pienennetään säilytyksessä syntyviä riskejä. Tuloksia tullaan myös käyttämään valittaessa aineistoja mikrokuvaus- ja digitointiohjelmaan.

PAPERIHISTORIALLINEN TIETOKANTA AVATTIIN

Arkistolaitoksen verkkosivuilla avautui huhtikuussa 2009 paperihistoriallinen tietokanta, joka on tarkoitettu historiallisten, pääasiassa suomalaisten käsintehtyjen papereiden dokumentointiin ja luokitteluun. Tietokanta tarjoaa erilaisia tietoja paperinvalmistuksen jättämistä jäljistä. Vesileimojen ohella tietokanta kertoo muun muassa paperin viiratyypin jäljistä, paperikoosta, kuitukoostumuksesta, valmistajasta ja valmistusajasta.

Tietokanta pohjautuu EVTEK Muotoiluinstituutissa suunniteltuun ja käyttöön otettuun englanninkieliseen tietokantaan Paper Identification Database. Sen on suunnitellut arkistoteknisen yksikön johtaja Istvan Kecskeméti. Tietokantaan tullaan lisäämään arkistolaitoksen kokoelmiin kuuluvia paperinäytteitä, pääasiassa kotimaisia ja ruotsalaisia käsintehtyjä paperinäytteitä.

Kansallisarkistolle luovutettiin kesäkuussa 2010 paperimuseon kokoelma, joka käsittelee historiallisten paperinäytteiden ja vesileimadokumentoinnin ohella myös paperinvalmistukseen liittyvää esineistöä sekä laajan kirjallisuuskokoelman. Tarkoituksena on pystyttää paperihistoriasta kertova perusnäyttely vuoden 2010 aikana.

Sähköisten aineistojen hallinnan edellytyksiä parannettiin

Sähköisten aineistojen hallinta (SAHA) -hankekokonaisuus tuottaa julkishallinnon organisaatioille ja arkistolaitokselle sähköisiä palveluja. Kertomusvuonna vastaanotto- ja palvelujärjestelmän (VAPA) hankinta aloitettiin, SÄHKE2-määräys astui voimaan ja kuntien eAMS-perusmalli valmistui.

VASTAANOTTO- JA PALVELUJÄRJESTELMÄN HANKINTA ALKOI

VAPA-projektin tavoitteena on luoda toimiva, avoimiin standardeihin perustuva tietoturvallinen sähköisten aineistojen vastaanotto- ja palvelujärjestelmä. Projektissa syksyllä 2009 toteutetun kyselyn perusteella julkishallinnon organisaatiot luottavat arkistolaitokseen sähköisen pitkäaikaissäilytyksen toteuttajana.

VAPA-järjestelmän vaatimusmäärittelyt valmistuivat tammikuussa 2009 ja sen hankinta käynnistettiin huhtikuussa 2009. Syksyllä vaatimukset määriteltiin kuitenkin uudelleen, kun opetusministeriö ei myöntänyt lisärahoitusta VAPAN ylläpitoon ja kehittämiseen. Tästä syystä VAPA tulee olemaan pysyvästi säilytettävän aineiston säilytysjärjestelmä ja pitkäaikaissäilytys toteutuu Kansallinen Digitaalinen Kirjasto (KDK) -hankkeen tuloksena syntyvässä muistiorganisaatioiden pitkäaikaissäilytysjärjestelmässä (PAS).

VAPA-järjestelmä on käytössä keskeisimmiltä osiltaan vuoden 2010 lopussa. Järjestelmän tallennusjärjestelmästä ja käyttöpalveluista vastaa CSC opetusministeriön esityksen mukaisesti.

SÄHKE2 ASTUI VOIMAAN

SÄHKE2 -määräys astui voimaan vuoden 2009 alussa. Määräys kohdentuu sähköisten asiakirjallisten tietojen käsittelyyn, hallintaan ja säilyttämiseen tietojärjestelmäriippumattomasti. Uuden normin myötä SÄHKE1:n mukaan toteutettuihin tietojärjestelmiin ei tarvitse tehdä uuden määräyksen mukaisia muutoksia, vaan sähköisen säilyttämisen lupa on haettava SÄHKE1:n mukaan toteutettuihin tietojärjestelmiin vuoden 2012 loppuun saakka.

Sen sijaan käynnistettävissä tietojärjestelmäkehityksissä, joiden tuloksena käyttöönotettavien tietojärjestelmien tavoitteena on käsitellä ja säilyttää asiakirjallisia tietoja yksinomaan sähköisessä muodossa, noudatetaan SÄHKE2-määräyksen vaatimuksia.

KUNTAORGANISAATIOIDEN EAMS-PERUSMALLI VALMISTUI

Kuntaorganisaatioiden käyttöön tarkoitettu eAMS-perusmalli valmistui maaliskuun lopussa 2009. Tarkastetut osiot julkaistiin tehtäväluokittain KuntaIT-portaalin eAMS-osiossa osoitteessa wiki.kuntait.fi.

eAMS-perusmallin tarkoituksena on helpottaa organisaation siirtymistä sähköiseen tiedonhallintaan ja asianhallintaan. Perusmallin tietosisältönä ovat tehtäväluokitus, tehtävien käsittelyvaiheiden perustyyppit, käsittelyvaiheisiin määritellyt asiakirjatyypit, niiden julkisuus-/salassapitotiedot salassapitotietoperusteineen ja säilytysaikatieto pysyvän säilyttämisen osalta perusteineen.

Lisäksi mallissa on valintalistoja, joista voidaan valita esimerkiksi määrärajan säilytettävälle asiakirjoille säilytysaikoja ja säilytysaikojen päättymistä määrittäviä laskentaperusteita.

Koulutusyhteistyöllä juhlavuosi

Turun yliopiston täydennyskoulutuskeskuksen ja arkistolaitoksen yhteistyö asiakirjahallinnon ammatillisessa täydennyskoulutuksessa on jatkunut jo 20 vuotta. Kokeiluluontoisesta asiakirjahallinnon koulutusohjelmasta kehittyi onnistunut koulutustuote, joka järjestettiin vuonna 2009 jo kymmenennen kerran.

Koulutusohjelma on koko olemassaolonsa ajan keskittynyt asiakirjahallinnon ja arkistotoimen suunnittelu-, kehittämis- ja johtotehtävissä tarvittavien valmiuksien syventämiseen ja ajankohtaisiin työelämän haasteisiin vastaamiseen.

Tulevaisuudessa koulutuspalvelujen avaintemoja ovat verkko-opetus, koulutuksen yhtenäistäminen ja tiivistyvä yhteistyö yliopistojen kanssa.

KOULUTUS SIIRTYY VERKKOON

Hallinnossa toteutettavat uudistukset ja toimintakulttuurin muutokset sekä asiakirjahallinnon henkilökunnan vaihtuvuus julkishallinnossa edellyttävät arkistolaitoksen täydennys- ja jatkokoulutukselta uusiutumista, jolla vastataan muuttuvaan kysyntään – samalla kuitenkin säilyttäen aiemman tarjonnan toimivimmat osa-alueet.

Yhteistyökumppanien kanssa kehitettävä verkko-opetus tarjoaa uudenlaisia mahdollisuuksia toteuttaa sekä kurssi- että tutkintomuotoista opetusta. Verkkokoulutuksen suunnittelu aloitettiin vuonna 2009, ja siinä edetään merkittävästi vuoden 2010 aikana.

KOULUTUS YHTENÄISTYY

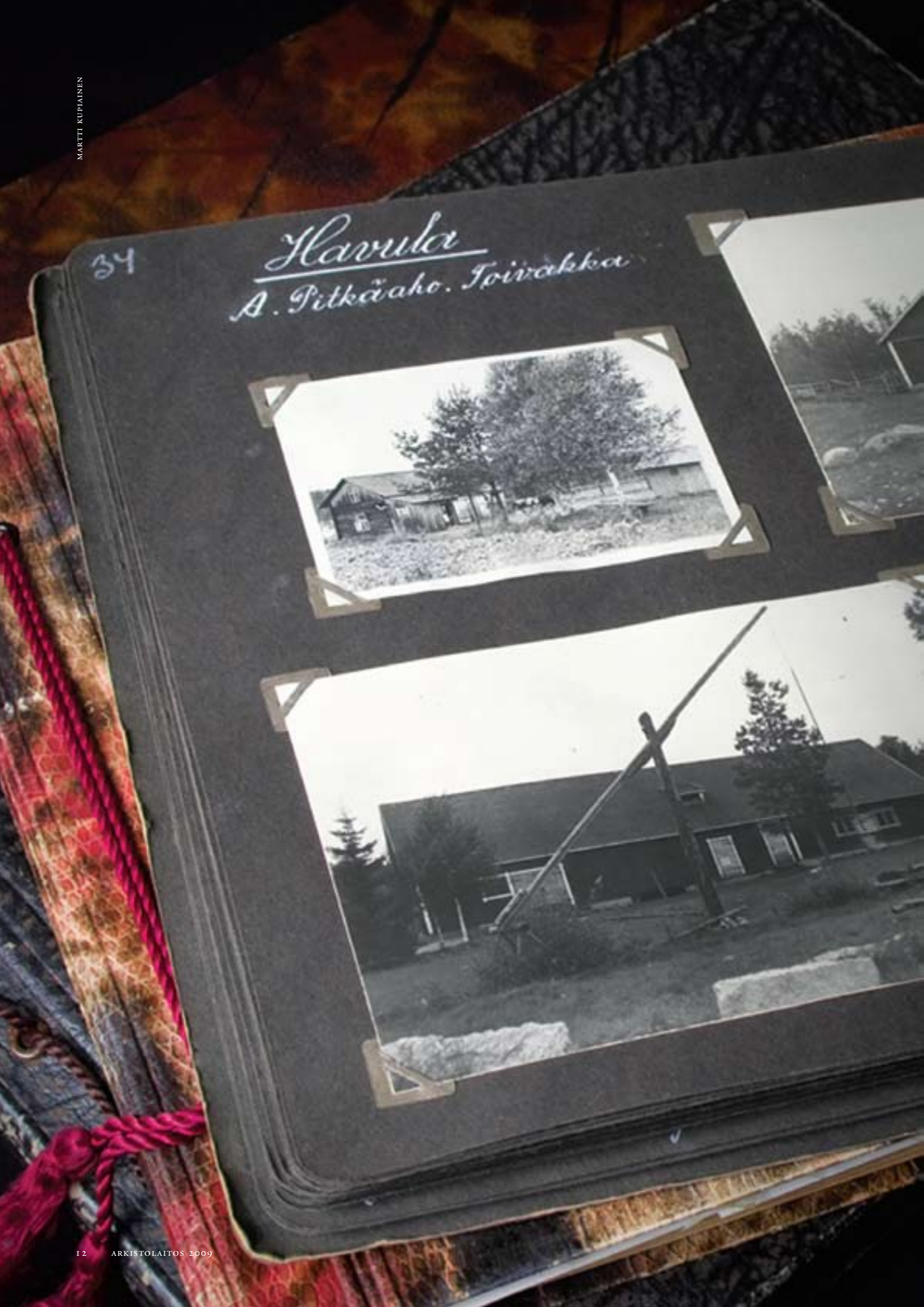
Arkistolaitoksen resurssien vähentyessä on entistä tärkeämpää, että koulutustoimintaa voidaan toteuttaa sekä Kansallisarkistossa että maakunta-arkistoissa

yhtenäisillä toimintamalleilla ja sisällöillä. Tätä on edesauttanut vuonna 2008 käynnistynyt sektorisuunnittelu. Avainasemassa koulutustoiminnan kehittämisessä ovat arkistolaitoksen koulutusverkoston jäsenet.

TIIVISTYVÄ YHTEISTYÖ YLIOPISTOJEN KANSSA

Arkistolaitoksen ylempi arkistotutkinto siirretään opetusministeriön linjausten mukaisesti lähivuosina arkistolaitoksesta yliopistoihin. Keväällä 2009 järjestettiin ylempää arkistotutkintoa koskeva neuvottelutilaisuus sekä opetusministeriön että niiden yliopistojen kanssa, jotka ovat saaneet arkistolaitokselta omille opinto-ohjelmilleen ylemmän arkistotutkinnon korvaavuuden.

Arkistolaitos tukee yliopistoja koulutuksen sisältöjen suunnittelussa, toteutuksessa ja kehittämisessä sekä arkistoalan käytännöllisten ammatillisten valmiuksien antamisessa opiskelijoille. Vuonna 2009 sovittiin, että yhteistyötapaamisesta tulee vuotuinen käytäntö, jossa ovat mukana myös muun työelämän, muiden arkistokoulutusta järjestävien tahojen ja alan yhdistysten edustajia.

Kotiseutuarkistotoimintaa edistettiin

Vuonna 2009 arkistolaitos järjesti yhteistyössä Suomen Kotiseutuliiton sekä paikallisten maakuntien liittojen kanssa kolme niin sanottua Arvi-seminaaria eri puolilla maata. Seminaarit alkoivat edellisenä vuonna Oulun ja Seinäjoen seminaareilla ja jatkuivat vuonna 2009 Turussa, Kouvolassa ja Jyväskylässä.

Arvi

Kotiseutuarkistoilla tarkoitetaan paikallista yksityisluonteista arkistoaaineistoa vastaanottavia, säilyttäviä ja käyttöön asettavia kuntien tai yhdistysten ylläpitämiä arkistoja. Kotiseutuarkistoja on arviolta noin 150 kappaletta eri puolilla maata.

Arkistolaitoksessa kotiseutuarkistotoimintaa koordinoi Oulun maakunta-arkisto. Se on yhdessä Suomen Kotiseutuliiton kanssa toteuttanut kyselyn kotiseutuarkistojen tilanteesta vuonna 1999 ja laatinut Kotiseutuarkisto-oppaan vuonna 2007. Kotiseutuarkistotoiminnassa keskeisessä osassa on Arvi-tietokanta, joka sisältää arkistojen luettelot ja digitoitua alkuperäisaineistoa. Tietokanta on toteutettu EU-rahoituksella ja sitä ovat kehittäneet muun muassa Haapajärven – Nivalan seutukunta, Oulun maakunta-arkisto ja Suomen Kotiseutuliitto. Arvi-seminaarit rakentuvat Arvi-tietokannan ja Kotiseutuarkisto-oppaan ympärille.

Arvi-seminaareihin osallistui vuoden 2009 aika-

na yli 100 henkilöä, joille esiteltiin päivän pituisessa seminaarissa arkistolaitoksen toimintaa ja yksityisarkistojen merkitystä arkistokentässä, paikallisen maakunnallisen liiton näkemystä maakunnallisesta kulttuurista, kotiseutuarkiston toiminnan peruspilareita sekä Arvi-tietokannan ominaisuuksia.

Paikallisen maakunnan liiton edustajan, maakunta-arkiston johtajan sekä Arvi-tietokannan toteutuksesta vastanneen ohella luennoitsijana toimi koko seminaarikiertueen ajan Oulun maakunta-arkiston johtaja. Hänet valittiin elokuussa Nilsin kotiseutupäivillä Kotiseutuliiton valtuuston asiantuntijajäseneksi.

Arkistolaitos jatkaa kotiseutuarkistotyötään kouluttamisen ja neuvonnan merkeissä yhteistyössä Suomen Kotiseutuliiton kanssa. Kotiseutuarkistojen toiminta tulee vakiinnuttaa, koska arkistolaitoksen näkökulmasta kaikkea paikallista yksityisluonteista säilyttämisen arvoista arkistoaainesta ei ole mahdollista ottaa vastaan arkistolaitokseen ja koska kotiseutuarkistot toimivat usein vähin resurssein.

Kotiseutuarkistot säilyttävät paikallishistoriallista aineistoa.

Uudistukset valtionhallinnossa tuovat arkistolaitokseen suuren määrän arkistoja.

Valtiohallinnon uudistukset tuovat hyllykilometreittäin aineistoja

Valtiohallinnon organisaatioiden muutokset tuovat arkistolaitokseen hyllykilometreittäin paperiaineistoa. Siirtovalmistelua helpottaa viranomaissiirtoihin räätälöity sähköinen luettelointiohjelma. Myös vanhojen aineistojen kunnostaminen eteni kertomusvuonna.

KÄRÄJÄOIKEUKSIEN KIRJAAMISASIAKIRJOJA ARKISTOLAITOKSEEN

Kiinteistöjen kirjaamisasioita koskevat tehtävät siirtyivät vuoden 2010 alusta käräjäoikeuksilta Maanmittauslaitokselle. Osana tehtävien siirtoa käräjäoikeudet luovuttivat vuotta 1994 vanhemmat kiinteistöjen kirjaamisasioiden asiakirjat, kuten lainhuudatus- ja kiinnitysasian pöytäkirjat arkistolaitokseen.

Kaikkiaan asiakirjoja siirrettiin arkistolaitokseen yli kahdeksan hyllykilometriä. Tätä uudemmat asiakirjat siirrettiin Maanmittauslaitokseen. Asiakirjojen siirron toteutuksesta vastasi Maanmittauslaitos.

Asiakirjat sijoitettiin tuomiokunta- ja arkistopiirirajat huomioon ottaen Kansallisarkistoon ja maakunta-arkistoihin. Oikeusministeriö vastaa 40 vuotta nuorempien aineistojen säilytyskustannuksista ja tietopalvelumaksuista. Arkistolaitos puolestaan huolehtii asiakirjojen säilyttämisestä ja tietopalvelusta. Asiakkaille asiakirjojen tutkiminen on maksutonta mah-

dollisia jäljenne- ja postituskuluja lukuun ottamatta.

ARKISTOT ALUEHALLINTOUUDISTUKSESSA

Valtion aluehallinnon uudistus astui voimaan 1.1.2010. Sen myötä lääninhallitukset, TE-keskukset, alueelliset ympäristökeskukset, ympäristöluovavirastot, tiepiirit sekä työsuojelupiirien työsuojelutoimistot koottiin kahteen monialaiseen viranomaiseen, aluehallintovirastoihin sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksiin.

Muutokset olivat niin merkittäviä, että perustettavia uusia viranomaisia ei voitu pitää aiempien valtion aluehallintoviranomaisten suoranaisina jatkajina arkistolliselta kannalta. Lakkautettavien virastojen arkistoaineistojen säilymisen ja käytettävyyden turvaaminen edellytti, että arkistonmuodostus niiden osalta päätettiin.

Kansallisarkiston tekemän periaatepäätöksen mukaan toimintansa päättäneiden virastojen pysyvästi säilytettävät aineistot voidaan siirtää arkistolaitokseen. Ne otetaan vastaan vuoteen 2015 saakka ilman säilytysmaksua, vaikka aineistot olisivat 40 vuotta nuorempia. Edellytyksenä kuitenkin on, että

aineistot ovat siirtokunnossa ja vastaanottavalla arkistolaitoksen yksiköllä on tarpeeksi säilytyskapasiteettia niiden säilyttämiseen.

Tehtävien jatkamisen kannalta keskeiset asiakirjat jäävät uuden viranomaisen käyttöön lainana, mikäli niiden käyttötarve on perusteltua ja selkeästi ajallisesti rajattua. Mikäli asiakirjojen käyttötarve on pitkäaikainen tai jatkuva, ne on voitu siirtää uuden viranomaisen haltuun.

Aluehallintoviranomaisten aineistoa on arviolta 53 hyllykilometriä, joista pysyvästi säilytettäviä asiakirjoja on noin 21 hyllykilometriä. Järjestämätöntä aineistoa on noin 14 hyllykilometriä. Niiden järjestämiseksi pyritään saamaan aikaan yhdessä eri tahojen kanssa toteutettava erillishanke.

EXTRANET-OHJELMASTA TOINEN TUOTANTOVERSIO

Asiakirjasiirtojen valmistelu helpottui edelleen, kun luettelointiohjelma Extranetin toinen tuotantoversio lanseerattiin. Ohjelman avulla viranomaiset voivat syöttää siirrettävien asiakirjojensa luettelotiedot sähköisesti suoraan tietokantaympäristöön. Ohjelman

käyttö edellyttää organisaatiokohtaisia käyttäjätunnuksia, jotka haetaan sen jälkeen, kun aineiston luovuttamisesta on ensin neuvoteltu aineiston vastaanottavan arkistolaitoksen yksikön kanssa.

Extranetin käyttäjäympäristö tarjoaa valmiit rakenteet luettelotietojen syöttämiseen. Viranomaisten syöttämät luettelotiedot siirretään niiden tarkastamisen ja hyväksymisen jälkeen arkistolaitoksen Vakka-arkistotietokantaan, jonka jälkeen ne ovat vapaasti asiakkaiden käytettävissä arkistolaitoksen kotisivuilla.

SUOJELUSKUNTA-AINEISTOT KUNNOSTETTIIN

Mikkelissä Suomen Elinkeinoelämän Keskusarkistossa vuonna 2007 käynnistyneessä entisen Sota-arkiston aineiston kunnostamisprojektissa saatiin päätökseen Suojeluskuntien toiminnassa vuosina 1918–1944 syntyneen 2,5 hyllykilometrin laajuisen aineiston kunnostaminen ja luettelointi. Projektin seuraavassa vaiheessa kunnostetaan puolustusvoimien rauhanajan aineisto vuosilta 1918–1939. Aineistoa on kaikkiaan noin 2,7 hyllykilometriä.

Kertomusvuonna täydentyi muun muassa Sibelius-perheen arkisto.

Yksityisarkistot täydentyivät

Vuosi 2009 merkitsi useana satana eri luovutuksena noin 500 hyllymetrin lisäystä arkistolaitoksen yksityisarkistoaineistoihin. Puolet hankinnoista vastaanotettiin Kansallisarkistoon ja puolet eri maakunta-arkistoihin. Yksityisarkistohankinnoillaan arkistolaitos tukee monipuolisen kuvan saamista suomalaisesta yhteiskunnasta eri aikoina.

Yksityisarkistojen hankinta-
politiikka perustuu työjako-
koon Kansallisarkiston ja
maakunta-arkistojen välillä.
Kansallisarkisto hankkii ensisijai-
sesti valtakunnallisesti merkittäviä
yksityisarkistoja ja maakunta-arkistot
puolestaan alueellisesti ja paikallisesti
merkittäviä yksityisarkistoja. Näin tapahtui
kuluneenakin vuonna.

Yhteisiä piirteitä arkistolaitokseen vastaanotetuille yksityisarkistoille oli luovutusten monipuolisuus ja se, että ne täydensivät merkittävästi aikaisempia hankintoja. Esimerkkinä voi mainita Kansallisarkiston Sibelius-perheen arkistoon saadun täydennyksen, joka sisältää useita koteloiden Jean Sibeliuksen tuloihin ja menoihin liittyviä asiakirjoja sekä perheenjäsenten kirjeenvaihtoa.

Yhteistä hankinnoissa ovat myös olleet runsaat sota- ja rintamaveteraanijärjestöjen arkistojen luovutukset. Ne toivat täydennystä kuluneena vuonna varsinkin maakunta-arkistojen aineistoihin. Merkittävää on, että veteraanit ovat usein itse olleet mukana arkistojensa kunnostustalkoissa.

Kansallisarkiston merkittävimpiä uusia henkilöarkistohankintoja oli ministeri Helvi Sipilän (1915–2009) yli 40 hyllymetrin arkisto. Se sisältää muun muassa mittavan aineiston Sipilän kansainvä-

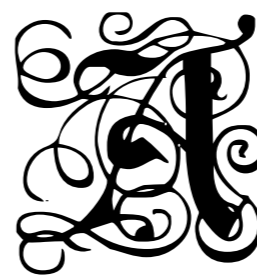
lisestä toiminnasta. Toinen merkittävä luovutus oli Vihreän liiton arkisto, joka täydensi edellisenä vuonna saatua Heidi Hautalan arkistoa.

Maakunta-arkistojen uusista yksityisarkistoista yksi mielenkiintoinen esimerkki on Oulun maakunta-arkistoon luovutettu kymmenen hyllymetrin laajuinen Vasili Rotosen sekatarvakaupan arkisto vuosilta 1922–1971. Hämeenlinnan maakunta-arkisto vastaanotti puolestaan yhden Suomen vanhimmista Pohjola-Nordenin paikallisjärjestöistä, Lahden Pohjola-Nordenin arkiston vuosilta 1943–2007. Urheiluarkeistojakin saatiin, kun Vaasan maakunta-arkisto vastaanotti Suomen Palloliiton Vaasan piirin laajan arkiston 1980- ja 1990-luvuilta.

Maakunta-arkistojen henkilöarkistohankinnoista voi mainita esimerkkeinä kirjastoalan vaikuttajan, filosofian tohtori Ritva Sievänen-Allenin arkiston, joka talletettiin Mikkelin maakunta-arkistoon ja Jyväskylän maakunta-arkistoon luovutetun Valmetin Rautpohjan paperikonetehtaan tutkimusjohtajan Antti Lehtisen arkiston, joka kuvastaa Lehtisen poikkitieteellistä tutkimustyötä ja kansainvälisiä yhteyksiä.

Henkilöstö entistä tyytyväisempää

Arkistolaitoksessa työskenteli kertomusvuonna 284 henkilöä. Mukana luvussa ovat myös määräaikaisissa projekteissa ja tehtävissä työskennelleet. Valtion tuottavuusohjelman ja säästötoimenpiteiden johdosta vakinaisten virkojen määrä kääntyi laskuun.

Arkistolaitoksen taloudellinen tilanne oli kertomusvuoden alussa kriittinen. Sekä arkistolaitoksen henkilökunta että arkistolaitos työnantajana toimivat vastuullisesti ja hyvässä yhteisymmärryksessä, minkä johdosta tarvittavat säästöt saavutettiin avoimien virkojen täyttämättä jättämisellä sekä lomarahojen vapaaehtoisella vapaaksi vaihtamisella.

Kertomusvuonna eläkkeille siirtyi ennätysellinen määrä arkistolaitoksessa pitkään palvelleita virkamiehiä. Tämä jatkuu tulevina vuosina niin sanottujen suurten ikäluokkien tullessa eläkeikään. Erityisiä haasteita tämä asettaa johtamiselle ja jäljelle jäävän henkilökunnan jaksamiselle. Kertomusvuonna näistä haasteista selvitettiin yllättävän hyvin.

Hankalasta tilanteesta huolimatta arkistolaitoksen henkilöstö toimi kertomusvuonna joustavasti ja tuloksellisesti. Henkilöstön motivoituneisuus ja siitä seuraava tehokkuus on arkistolaitoksen keskeinen menestystekijä.

KESKIARVONA ARKISTOLAITOKSESSA VUONNA 2009

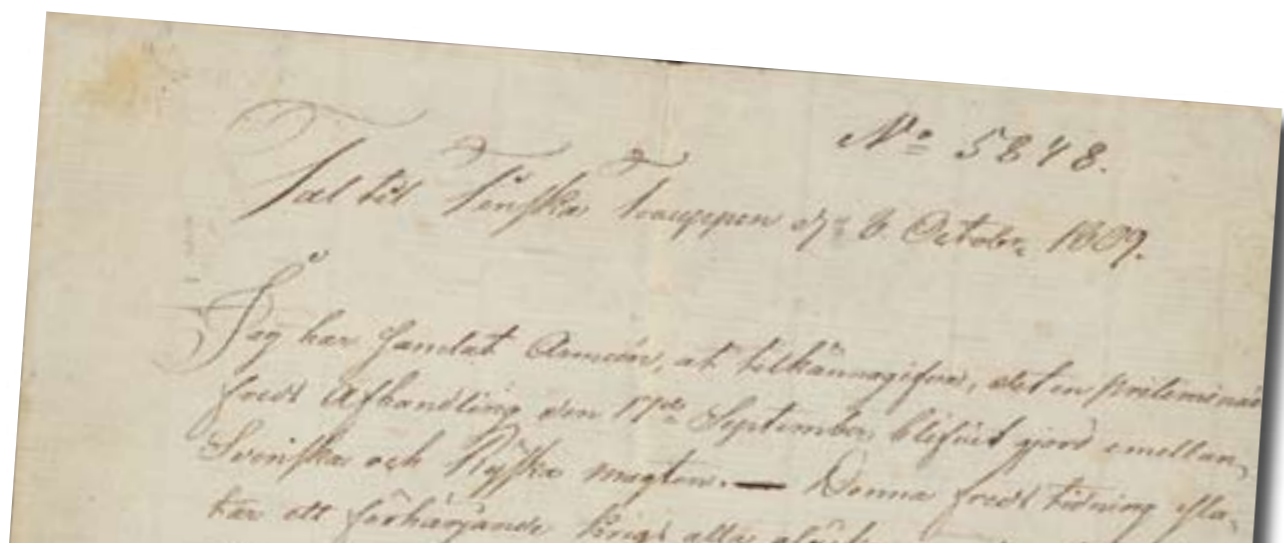
Arkistolaitoksen keskiarvo työskenteli ja asui Etelä-Suomessa. Hän oli vakituisessa virkasuhteessa ja iältään 48,4-vuotias. Edellisestä vuodesta hän vanheni viisi kuukautta. Keskiarvon kollegoista yli puolet on naisia, mutta miesten lukumäärä lisääntyi selvästi kertomusvuonna.

Keskiarvo työskenteli edelleen vaativissa ammattitehtävissä ja hänen palkkansa oli 2665 euroa kuukaudessa. Hän kävi tulos- ja kehityskeskustelut lähiesimiehensä kanssa ja hänen henkilökohtainen työsuorituksensa parani.

Keskiarvo oli saanut perusopinnot jälkeistä koulutusta 5,3 vuotta, joka oli kuukauden enemmän kuin edellisenä vuonna. Keskiarvo sairasti 1,2 päivää enemmän kuin edellisenä vuotena ja hän oli poissa töistä 10,3 päivää.

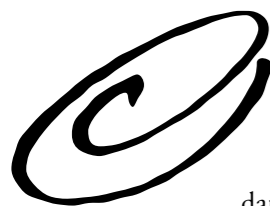
Keskiarvon työtyytyväisyysindeksi oli sama kuin muualla valtionhallinnossa (3,4). Edellisessä mittauksessa indeksi oli 3,3. Keskiarvo ei ehkä vastannut lainkaan työtyytyväisyyttä koskevaan kyselyyn, koska kyselyn vastausprosentti jäi alle puoleen. Mikäli keskiarvo vastasi, oli hän entistä tyytyväisempi johtamiseen, palkkaukseen, työilmapiiriin ja tiedon kulkuun arkistolaitoksessa. Tyytymättömämpi hän oli työn sisältöön ja haasteisiin, kehittymisen tukeen, työoloihin ja arkistolaitoksen työnantajakuvaan. Halukkuus sekä henkilöstökiertoon että työpaikan vaihtoon laski.

Arkistolaitoksen keskiarvo osallistui joko työpaikkakokouksissa, yksiköiden tai tiimien kokouksissa tai edustajiansa välityksellä yhteistoimintaa koskevissa kokouksissa laitoksen strategian, prosessien ja muiden arkistolaitoksen keskeisten tehtävien kehittämiseen.

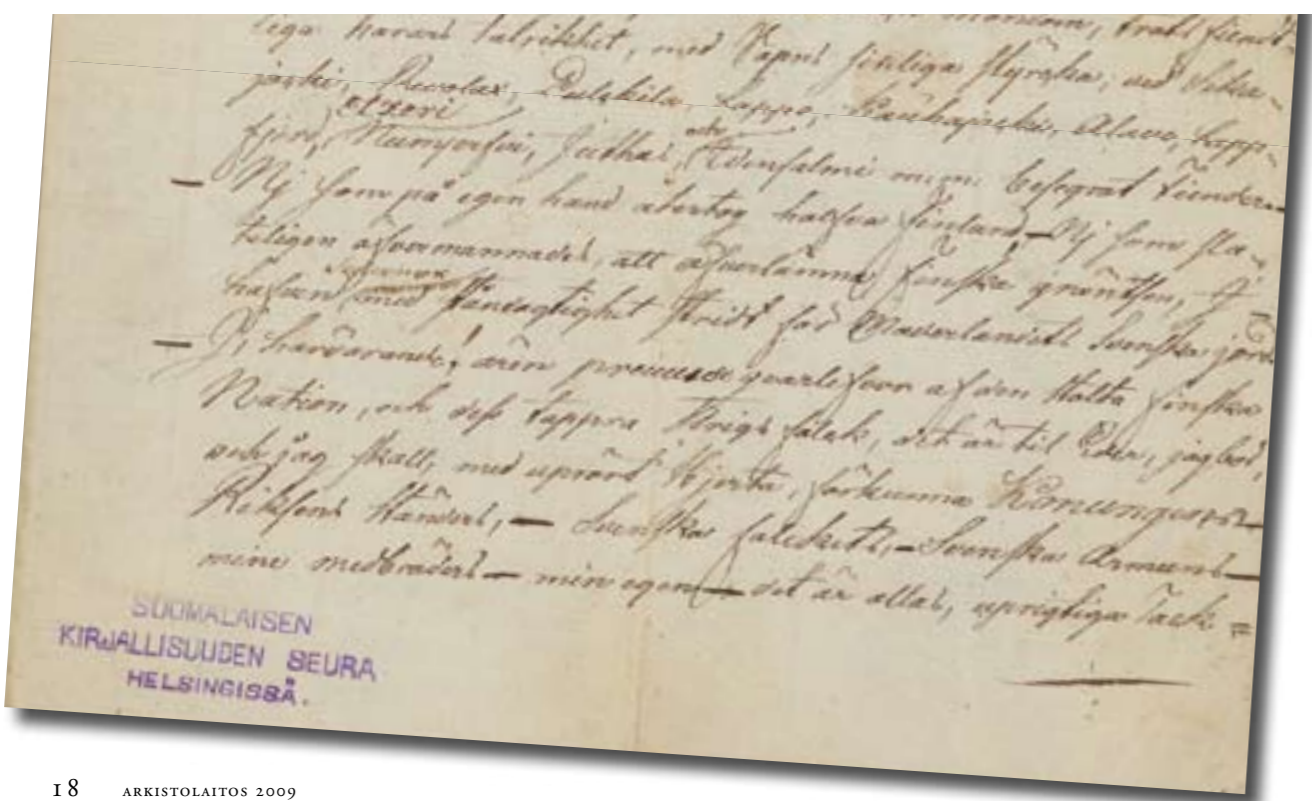
Tietopaketti kouluille Suomen sodasta

Kansallisarkisto kokosi yhteistyössä Historian ja yhteiskuntaopin opettajien liiton ja Finlands svenska historielärförbundin edustajan kanssa digitaalisen asiakirjapaketin. Tavoitteena oli Suomen sotaa koskevan opetuksen syventäminen.

petusaineisto sisälsi 19 Suomen sotaa kuvaavaa asiakirjaa, jotka olivat saatavissa puhtaaksi aikalaiskieliasuun kirjoitettuna ja johdantoineen. Paketti keskittyi itse sotaan ja pyrki valaisemaan mitä sota saattoi merkitä sen kokeneille. Paketissa pyrittiin mahdollisimman hyvin välittämään kuva sodan arjesta ja oloista Suomessa vuosina 1808–1809.

Asiakirjapakettia esiteltiin opetuksen asiantuntijoille Hanasaaren kulttuurikeskuksen Merkkivuotta 1809 ja opetusta kouluissa käsittelevissä seminaareissa marraskuussa 2008 ja helmikuussa 2009. Opetushallitus välitti tietopakettista kertovan tiedotteen kaikille maamme yläasteille ja lukioille. Paketti tuotiin esille myös Opetushallituksen omassa Merkkivuoden julkaisussa. Asiakirjapaketti saavutti suuren suosion ja sen verkkosivuilla vieraili yksinomaan syyslukukaudella 14 000 kävijää.

Tutkimushankkeita valmistui

INTERNOIDUT SAKSAN JA UNKARIN KANSALAISET SUOMESSA 1944–1947

Valtioneuvoston asettamassa tutkimushankkeessa selvitettiin Suomen vuosina 1944–1947 toteuttamia Saksan ja Unkarin kansalaisten internointeja. Hankkeessa arvioitiin internointien oikeudellisia ja hallinnollisia perusteita sekä selvitettiin mahdollisuutta korvauksen maksamiseksi internointien kohteeksi joutuneille henkilöille.

Internointitoimenpiteet aloitettiin Iso-Britannian aloitteesta syyskuussa 1944. Lokakuussa Suomen hallitus laajensi internoinnin koskemaan myös Saksan ja Unkarin kansalaisten suomalaisia puolisoja, joista silloisen avioliittolainsäädännön perusteella oli tullut myös Saksan kansalaisia.

Liittoutuneiden neuvostovetoinen valvontakomissio ei pitkään aikaan suostunut laskemaan internoituja vapautteen joitakin poikkeuksellisia tai erityisiä tapauksia lukuun ottamatta. Suurin osa internoiduista vapautettiin valvontakomission suostumuksella maaliskuussa 1946.

Vaikka korvausasioita valmistelevat viranomaiset esittivät korvauksen myöntämistä internoitujen Saksan ja Unkarin kansalaisten suomalaissyntyisille puolisoille, sodanjälkeinen yhteiskunnallinen tilanne ei missään vaiheessa ollut riittävän suotuista maksujen suorittamiseen. Vasta Kansallisarkiston vuosina 2008–2009 toteuttama lainsäädäntövalmistelu laukaisi tässä suhteessa tilanteen. Ehdotus korvauslainsäädännöksi luovutettiin keuhällä 2009 valtioneuvoston kanslialle.

Hankkeessa laadittiin myös sähköinen nimitiedosto vuosien 1941–1944 partisaani-iskujen siviiliuhreista, tutkittiin talvi-, jatko- ja Lapin sodissa itsemurhan tehneiden suomalaisten sotilaiden omaisten asemaa ja tehtiin alustava selvitys ulkomaalaisten sotilaiden lapsista.

Kertomusvuonna hankkeessa julkaistiin internointeja koskeva tutkimus ja vuonna 2010 hankkeen

tuloksena ilmestyy sotatapahtumia, internointeja ja siirtoa sodan jälkeisiin oloihin käsittelevä artikkelikirja.

KOTIIN KARKOTETTAVAKSI 1944–1955

Tutkimushankkeessa selvitettiin Suomeen jatkosodan aikana siirrettyjen inkeriläisten palauttamista Neuvostoliittoon sodan päätyttyä ja Suomeen jääneiden inkeriläisten asemaa.

Jatkosodan aikana toista vuotta kestäneissä väestönsiirroissa Suomeen saapui noin 64 000 inkeriläissiiviiliä. Heistä Neuvostoliittoon palautettiin vuodenvaihteessa 1944–1945 noin 55 000 henkeä. Suomeen jääneistä arviolta puolet poistui salaa Ruotsiin.

Internoituja Paimion leirillä.

Tutkimuksen perusteella Suomeen jääneiden inkeriläisten asema oli vaikea. Heidän oikeutensa omistaa kiinteistöjä, saada virkoja ja toimia sekä harjoittaa liiketoimintaa oli joko rajoitettu tai he olivat kokonaan vailla sitä. Heidän oli vaikea päästä osalliseksi erilaisista avustuksista. Siirtoväki ei voinut ottaa osaa papin, kanttorin ja kirkkoneuvoston jäsenten vaaleihin.

Siirtoväeltä puuttui tärkeä seikka – vapaus muuttaa Suomesta muualle kuin Neuvostoliittoon. Neuvostoviranomaiset eivät myöntäneet heille ulkomaanpasseja. Heidän antamansa apu rajoittui vain siirtoväen saamiseen rajan yli.

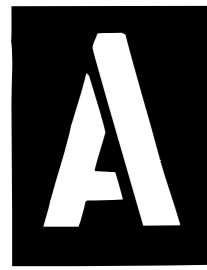
Siirtoväen oikeudellinen asema kävi entistä ongelmallisemmaksi, kun otetaan huomioon inkeriläisten ja Suomen kansalaisten väliset avioliitot ja perheisiin syntyneet lapset. He eivät saaneet Suomen kansalaisuutta, koska perheenpää oli Neuvostoliiton kansalainen. Suomalaisten miesten kanssa avioituneet inkeriläisnaiset saivat Suomen kansalaisuuden jo vuodesta 1945.

Epäselvyydet ja pulmat Inkerin siirtoväen asiassa lisääntyivät vuosien kuluessa. Inkeriläinen siirtoväki ei voinut vapautua neuvostokansalaisuudesta, mikä esti heitä saamasta Suomen kansalaisoikeuksia. Tämä puolestaan synnytti siirtoväessä pelkoja, että heidät voidaan luovuttaa Neuvostoliittoon. Siirtoväen palautusten jälkeen kuluneen kymmenen vuoden aikana Suomen kansalaisiksi hyväksyttiin yhteensä 49 henkeä.

BIRGITTA JOUKAISEN KOKOELMA

Viranomaisten sinetit ja leimat työllistivät Heraldista lautakuntaa

Pitkään valmisteltu laki viranomaisten sineteistä ja leimoista astui voimaan 1. kesäkuuta 2009. Keskeinen muutos verrattuna edelliseen säädökseen on, että kaikilla valtion viranomaisilla on mahdollisuus ottaa sinettiinsä ja leimaansa Suomen vaakunan leijonakuvio.

ikaisemmin vaakunan tunnuskuvan käyttö oli eräitä poikkeuksia lukuun ottamatta rajoitettu ylimpiin viranomaisiin. Uusi laki velvoittaa muun muassa tasavallan presidenttiä, valtioneuvostoa, ministeriöitä ja korkein oikeutta käyttämään aina sineteisään ja leimoissaan leijonaa. Muut valtion viranomaiset voivat käyttää joko vaakunan tunnuskuvaa tai muita tunnuksia.

Pääsääntö on, että ministeriöt vahvistavat oman-

sa ja hallinnonalansa virastojen ja laitosten käyttämät leimat ja sinetit. Heraldisen lautakunnan lausuntoa on pyydetty sellaisissa sineteissä ja leimoissa, joissa on kuva tai muita merkkejä kuin viranomaisen nimi tai sen lyhenne. Kansallisarkisto on myös oikeutettu ottamaan talteen sinettien ja leimojen tekemiseen tarvittavat välineet ennen kuin ne hävitetään.

Heraldinen lautakunta kokoontui vuoden aikana kolme kertaa ja valmisteli kaikkiaan 12 lausuntoa.

Heraldisen lautakunnan puheenjohtajana toimi pääjohtaja Jussi Nuorteva ja sihteerinä erikoistutkija John Strömberg.

Autonomian aikaisia kuvia Suomen suuriruhtinaskunnan vaakunasta.

Näyttelyt

Näyttelyt ovat näyteikkuna arkistolaitoksen aineistoihin. Kertomusvuoden vilkasta näyttelytoimintaa sävytti merkkivuosi 1808–1809.

MERKKIVUODEN 1808–1809 NÄYTTELY SUOMALAIS-VENÄLÄINEN YHTEISPONNISTUS

Kansallisarkisto ja Venäjän valtion historiallinen arkisto järjestivät yhteistyössä Suomen Pietarin pääkonsulinviraston kanssa asiakirjanäyttelyn Venäjän keisarikunta ja Suomen suuriruhtinaskunnan synty 1808–1820. Näyttely oli osoitus Suomen ja Venäjän arkistolaitosten tiiviistä yhteistyöstä ja muistutus merkkivuotemme 1809 laajemmista taustoista.

Projekti aloitettiin jo vuonna 2007 arkistolaitoksen ehdotettua yhteistä näyttelyä venäläisille kollegoille. Monivaiheiset neuvottelut kantoivat hedel-

mää, ja näyttelyn suunnittelu aloitettiin keväällä 2008. Huhtikuussa 2009 avautunut näyttely koottiin seitsemän eri teeman ympärille alkaen vuonna 1807 solmitusta Tilsitin sopimuksesta ja päättyen Aleksanteri I:n kuuluisaan Suomen matkaan vuonna 1819.

Näyttelyyn hankitut venäläiset alkuperäisasiakirjat vaativat huolellisia kuljetusjärjestelyjä ja turvallisuusnäkökohtien huomioimista. Näyttelyssä oli esillä myös runsaasti näyttelyesineistöä. Esineitä saatiin lainaksi useilta suomalaisilta kulttuuri-instituutioilta ja yksityishenkilöiltä. Syyskuussa päättyneestä näyttelystä ilmestyi kolmikielinen näyttelyjulkaisu.

Merkkivuoden yhteisnäyttely avautui Pietarissa marraskuussa 2009. Siellä esiteltiin venäläisistä arkistoista koottujen aineistojen ohella noin 40 Kansallisarkiston alkuperäisasiakirjaa kopiaiden lisäksi.

NÄYTTELYT

Kaksoiskotka kaskimailla – Elämää Mikkelin seudulla 200 vuoden takaa.

Mikkelin seudun kulttuuritoimijoiden Tulkittua Tuuvaa -hankkeen kulttuurihistoriallinen yhteisnäyttely Mikkelin taidemuseossa. Yhteistyötahot: Mikkelin maakunta-arkisto, Mikkelin kaupungin museot, Mikpolis Oy, Mikkelin teatteri ja Etelä-Savon taidetoimikunta

Maamme kirjan kertomuksia Suomesta ja suomalaisista. Merkkivuoden 1809 asiakirjanäyttely, Joensuun maakunta-arkisto

Merenkurkun jäätie 17.2.–25.3.1940.

Vaasan maakunta-arkiston näyttely 13 eri kirjastossa, museossa ja tapahtumassa

Pisara suolaista silmissä.

Kansallisarkisto, yhteistyötaho: Kansainvälinen kuvakulttuuriyhteisö Säde/Orvo Bogdanoff

Risto Ryti. Syntymästä 120 vuotta. Kansallisarkisto

Senaatin arkistosta Valtionarkistoksi. Kansallisarkisto

Sodan sukupolvet.

Kansallisarkiston näyttely Hangon rintamamuseossa

Story of Finnish Jews.

Kansallisarkiston näyttely Tel Avivissa, Beth Hatefutsoth/The Museum of Jewish Diaspora. Yhteistyötaho: Helsingin Juutalainen Seurakunta

Sukua tutkimaan!

Oulun maakunta-arkisto

Suomen sodan jäljet.

Pohjanmaan museo. Vaasan maakunta-arkiston ja Pohjanmaan museon yhteisnäyttely

Suomen suuriruhtinaskunnan synty 1808–1820.

Vaasan maakunta-arkisto, yhteistyötahot: Kansallisarkisto, Österbottens Försvarsgille rf

Turku hallintokaupunkina 1800-luvun alkupuolella.

Turun maakunta-arkisto

Valo merellä.

Suomen majakat 1753–1906. Kansallisarkisto, yhteistyötaho: John Nurmisen Säätiö

Valta ja kansa.

Vaasan maakunta-arkiston asiakirjanäyttely

Venäjän keisarikunta ja Suomen suuriruhtinaskunnan synty 1808–1820.

Kansallisarkisto, yhteistyötahot: Venäjän valtion historiallinen arkisto, Suomen Pietarin pääkonsulinvirasto

Venäläiset sotilasasiakirjat.

Kansallisarkiston ja Museoviraston yhteisnäyttely Turun kirjamessuilla

90 vuotta Suomen ja Bulgarian diplomaattisia suhteita.

Kansallisarkiston näyttely Bulgarian valtionarkistossa. Yhteistyötahot: Suomen ja Bulgarian ulkoministeriöt ja Bulgarian valtionarkisto

VERKKONÄYTTELYT

Helsinki 30.XI.1939–13.

III.1940. Kansallisarkisto

Ihminen ajassa ja arkistoissa.

Oulun maakunta-arkisto

Kuukauden asiakirjat.

Oulun maakunta-arkisto

Valo merellä.

Suomen majakat 1753–1906. Kansallisarkisto

1808–1809 asiakirjoja sodan Suomesta.

Kansallisarkisto

KA KANSALLISARKISTO JOMA JOENSUUN MAAKUNTA-ARKISTO MMA MIKKELIN MAAKUNTA-ARKISTO TMA TURUN MAAKUNTA-ARKISTO
 HMA HÄMEENLINNAN MAAKUNTA-ARKISTO JYMA JYVÄSKYLÄN MAAKUNTA-ARKISTO OMA OULUN MAAKUNTA-ARKISTO VMA VAASAN MAAKUNTA-ARKISTO

Arkistolaitoksessa säilytettävä aineisto

ASIAKIRJA-AINEISTO (M)									KARTAT JA PIIRUSTUKSET			KIRJASTOT						
VIRKA-ARKISTOT			YKSITYISET ARKISTOT			YHTEENSÄ			KPL			NIDETTÄ			M			
	2008	2009	+/- %	2008	2009	+/- %	2008	2009	+/- %	2008	2009	+/- %	2008	2009	+/- %	2008	2009	+/- %
KA	96 348	98 063	2	7 520	7 709	3	103 868	105 772	2	980 148	985 908	1	86 433	87 203	1	1 885	1 896	1
HMA	8 662	8 616	-1	919	923	0	9 581	9 539	-0	17 194	17 251	0	31 162	30 592	-2	936	662	-29
JOMA	7 327	7 955	9	1 009	1 032	2	8 336	8 987	8	15 209	16 424	8	15 808	15 991	1	321	324	1
JYMA	3 318	4 095	23	2 335	2 167	-7	5 653	6 262	11	65 086	65 101	0	25 382	25 424	0	366	382	4
MMA	10 714	12 208	14	445	451	1	11 159	12 659	13	182 601	182 611	0	33 578	33 692	0	780	740	-5
OMA	7 960	9 159	15	2 482	2 513	1	10 442	11 672	12	92 803	92 892	0	28 953	29 105	1	447	450	1
TMA	12 896	14 356	11	2 139	2 153	1	15 035	16 509	10	295 629	312 180	6	44 545	44 822	1	628	632	1
VMA	6 458	7 327	13	1 281	1 297	1	7 739	8 624	11	36 826	36 826	0	55 788	55 902	0	1 148	1 151	0
YHT.	153 683	161 779	5	18 130	18 245	1	171 813	180 024	5	1 685 496	1 709 193	1	321 649	322 731	0	6 511	6 237	-4

LIITETAULUKKO 1

Arkistotilat

	OMASSA KÄYTÖSSÄ M			MUIDEN KÄYTÖSSÄ M			VAPAANA M			YHTEENSÄ M			TUTKIJAJAIKAT			LUKULAITTEET			YHTEENSÄ		
	2008	2009	+%	2008	2009	+%	2008	2009	+%	2008	2009	+%	2008	2009	+%	2008	2009	+%	2008	2009	+%
KA	103 868	105 583	2	3927	4 268	9	18 584	17 949	-3	126 379	127 800	1	129	129	0	69	69	0	198	198	0
HMA	9 826	9 797	-0	220	0	0	433	18 408	4 151	10 479	28 205	169	10	21	110	12	20	67	22	41	86
JOMA	8 989	9 082	1	1 169	1 506	29	1 300	1 650	27	11 458	12 238	7	16	16	0	16	16	0	32	32	0
JYMA	5 353	6 262	17	1 706	1 547	0	2 801	2 051	-27	9 860	9 860	0	19	19	0	20	20	0	39	39	0
MMA	11 757	13 681	16	31	0	0	6 002	4 109	-32	17 790	17 790	0	16	16	0	19	19	0	35	35	0
MMA ¹	566	568	0	553	581	5	1 499	1 469	-2	2 618	2 618	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
OMA	10 442	11 673	12	390	404	4	10 168	8 923	-12	21 000	21 000	0	37	37	0	15	15	0	52	52	0
TMA	15 200	17 293	14	840	0	-100	3 650	2 452	-33	19 690	19 745	0	19	19	0	27	27	0	46	46	0
VMA	8 330	9 890	19	183	21	-89	2 798	2 595	-7	11 311	12 506	11	12	12	0	10	10	0	22	22	0
YHT.	174 331	183 829	5	9 019	8 327	-8	47 235	59 606	26	230 585	251 762	9	258	269	4	188	196	4	446	465	4

¹ MIKROFILMIARKISTO

LIITETAULUKKO 3

Tutkijakäynnit ja toimitetut tilaukset

Selvitykset

TALLEFILMIT				KÄYTTÖFILMIT						DIGITOIDUT KUVATIEDOSTOT					
RULLIA		KORTTEJA		RULLIA			KORTTEJA								
	2008	2009	+/- %	2008	2009	+/- %	2008	2009	+/- %	2008	2009	+/- %	2008	2009	+/- %
KA	0	0	0	386	0	-100	26 355	26 474	0	225 956	226 151	0	1 305 464	4 969 000	281
HMA	0	0	0	0	0	0	2 777	2 777	0	97 393	97 393	0			
JOMA	0	0	0	10	0	0	4 696	4 756	1	137 879	138 140	0			
JYMA	358	358	0	6 644	6 728	1	13 391	13 391	0	156 457	156 718	0			
MMA	27 719	28 911	4	1 217 062	1 223 823	1	4 241	4 241	0	182 219	182 219	0			
OMA	3	3	0	363	363	0	3 580	3 584	0	109 769	109 769	0			
TMA	364	364	0	968	968	0	8 116	8 116	0	123 417	124 106	1			
VMA	33	33	0	8	8	0	2 807	2 807	0	107 970	108 144	0			
YHT.	28 477	29 669	4	1 225 441	1 231 890	1	65 963	66 146	0	1 141 060	1 142 640	0	1 305 464	4 969 000	281

LIITETAULUKKO 2

	TUTKIJAKÄYNTJÄ			ASIAKIRJATILAUKSIA			SELVITYKSET VIRALLISEEN TARKOITUKSEEN			MUUT SELVITYKSET			YHTEENSÄ		
	2008	2009	+%	2008	2009	+%	2008	2009	+%	2008	2009	+%	2008	2009	+%
KA	28 194	27 246	-3	58 438	59 829	2	1 359	1 013	-25	5 262	5 149	-2	6 621	6 162	-7
HMA	2 500	2 513	1	4 820	4 103	-15	235	168	-29	730	578	-21	965	746	-23
JOMA	4 648	3 989	-14	3 423	3 146	-8	105	155	48	489	515	5	594	670	13
JYMA	4 448	3 708	-17	2 776	1 914	-31	92	100	9	199	324	63	291	424	46
MMA	3 231	3 328	3	3 334	4 495	35	6 021	5 906	-2	1 830	1 606	-12	7 851	7 512	-4
OMA	5 501	4 465	-19	8 939	9 023	1	130	171	32	1 140	1 369	20	1 270	1 540	21
TMA	8 277	7 573	-9	6 537	6 506	-0	412	260	-37	463	459	-1	875	719	-18
VMA	2 553	3 472	36	4 935	7 978	62	254	268	6	407	625	54	661	893	35
YHT.	59 352	56 294	-5	93 202	96 994	4	8 608	8 041	-7	10 520	10 625	1	19 128	18 666	-2

LIITETAULUKKO 4

Saadut asiakirja- ja mikrofilmilainat

Annetut asiakirja- ja mikrofilmilainat

	ASIAKIRJAT			MIKROFILMIT			YHTEENSÄ			ASIAKIRJAT			MIKROFILMIT			YHTEENSÄ		
	2008	2009	±%	2008	2009	±%	2008	2009	±%	2008	2009	±%	2008	2009	±%	2008	2009	±%
KA	239	165	-31	65	201	-68	304	366	20	848	615	-27	1 728	1 499	-13	2 576	2 114	-18
HMA	29	14	-52	143	191	34	172	205	19	51	14	-73	195	1 016	421	246	1 030	76
JOMA	983	620	-37	76	61	-20	1 059	681	-36	79	42	-47	246	16	-93	325	58	-460
JYMA	86	116	35	163	118	-28	249	234	-6	85	86	1	136	42	-69	221	128	-73
MMA	37	39	5	9	22	144	46	61	33	73	120	64	61 474	47 160	-23	61 547	47 280	-30
OMA	214	155	-28	97	681	602	311	836	169	229	53	-77	156	107	-31	385	160	-141
TMA	368	101	-73	359	362	1	727	463	-36	56	126	125	232	149	-36	288	275	-5
VMA	26	6	-77	24	33	38	50	39	-22	22	34	55	73	153	110	95	187	49
YHT.	1 982	1 216	-39	936	1 669	78	2 918	2 885	-1	1 443	1 090	-24	64 240	50 142	-22	65 683	51 232	-22

LIITETAULUKKO 5

Konservointi

	ARKKEJA			SIDOKSIA			AKTEJA			KARTTOJA			YHTEENSÄ		
	2008	2009	±%	2008	2009	±%	2008	2009	±%	2008	2009	±%	2008	2009	±%
KA	19 173	57 277	199	307	2 100	584	0	0	0	273	17 123	6 172	19 753	76 500	287
HMA	297	1 866	528	1	6	500	0	0	0	18	0	-100	316	1 872	492
JOMA	6 356	9 005	42	12	11	-8	0	0	0	1	0	-100	6 369	9 016	42
JYMA	6 258	6 737	8	16	34	113	0	18	0	2	8	300	6 276	6 797	8
MMA	2 130	45	-98	12	3	-75	0	0	0	48	878	1 729	1 417	926	-35
OMA	1 640	435	-73	36	17	-53	0	28	28	59	0	-100	1 735	480	-72
TMA	1 300	3 486	168	20	23	15	0	0	0	30	841	2 703	1 350	4 350	222
VMA	3 730	1 942	-48	55	37	-33	0	20	20	0	0	0	3 785	1 999	-47
YHT.	40 884	80 793	98	459	2 231	386	0	66	66	431	18 850	4 274	41 001	101 940	149

LIITETAULUKKO 7

Maksulliset jäljenteet

	PAPERIKOPIOITA			DIGITOINTI			MF-OTOKSIA			MF-RULLIA			MIKROKORTTEJA		
	2008	2009	±%	2008	2009	±%	2008	2009	±%	2008	2009	±%	2008	2009	±%
KA	62 225	80 769	30	4 530	3 757	-17	7 402	3 033	0	95	70	-26	0	0	0
HMA	6 555	6 476	-1	993	1 032	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0
JOMA	4 150	2 089	-50	1 259	1 459	14	0	0	0	0	0	0	0	0	0
JYMA	2 313	2 421	5	214	361	69	0	0	0	0	0	0	0	0	0
MMA	6 518	7 302	12	1 521	1 614	6	0	0	0	0	0	0	34 523	34 705	0
OMA	4 811	5 768	20	2 451	3 331	36	0	0	0	0	0	0	0	0	0
TMA	8 928	6 972	-22	247	414	40	0	0	0	0	0	0	0	0	0
VMA	4 230	6 410	52	300	1 204	301	0	0	0	0	0	0	0	0	0
YHT.	99 730	118 207	19	11 515	13 172	14	7 402	3 033	0	95	70	-26	34 523	34 705	1

LIITETAULUKKO 6

Annettu arkistokoulutus

	LUENTOTUNTEJA		
	2008	2009	±%
KA	239	209	-13
HMA	80	70	-13
JOMA	67	63	-6
JYMA	76	46	-39
MMA	109	75	-31
OMA	96	74	-23
TMA	125	181	45
VMA	86	127	48
YHT.	878	845	-4

LIITETAULUKKO 8

Henkilöstö

	HENKILÖTYÖVUOSIA		
	2008	2009	±%
KA	151,39	152,00	0
HMA	14,77	14,52	-2
JOMA	16,07	17,26	7
JYMA	12,41	11,51	-7
MMA	23,73	23,81	0
OMA	19,57	19,79	1
TMA	22,07	21,95	-1
VMA	17,09	15,16	-11
YHT.	277,10	276,00	-0

LIITETAULUKKO 9

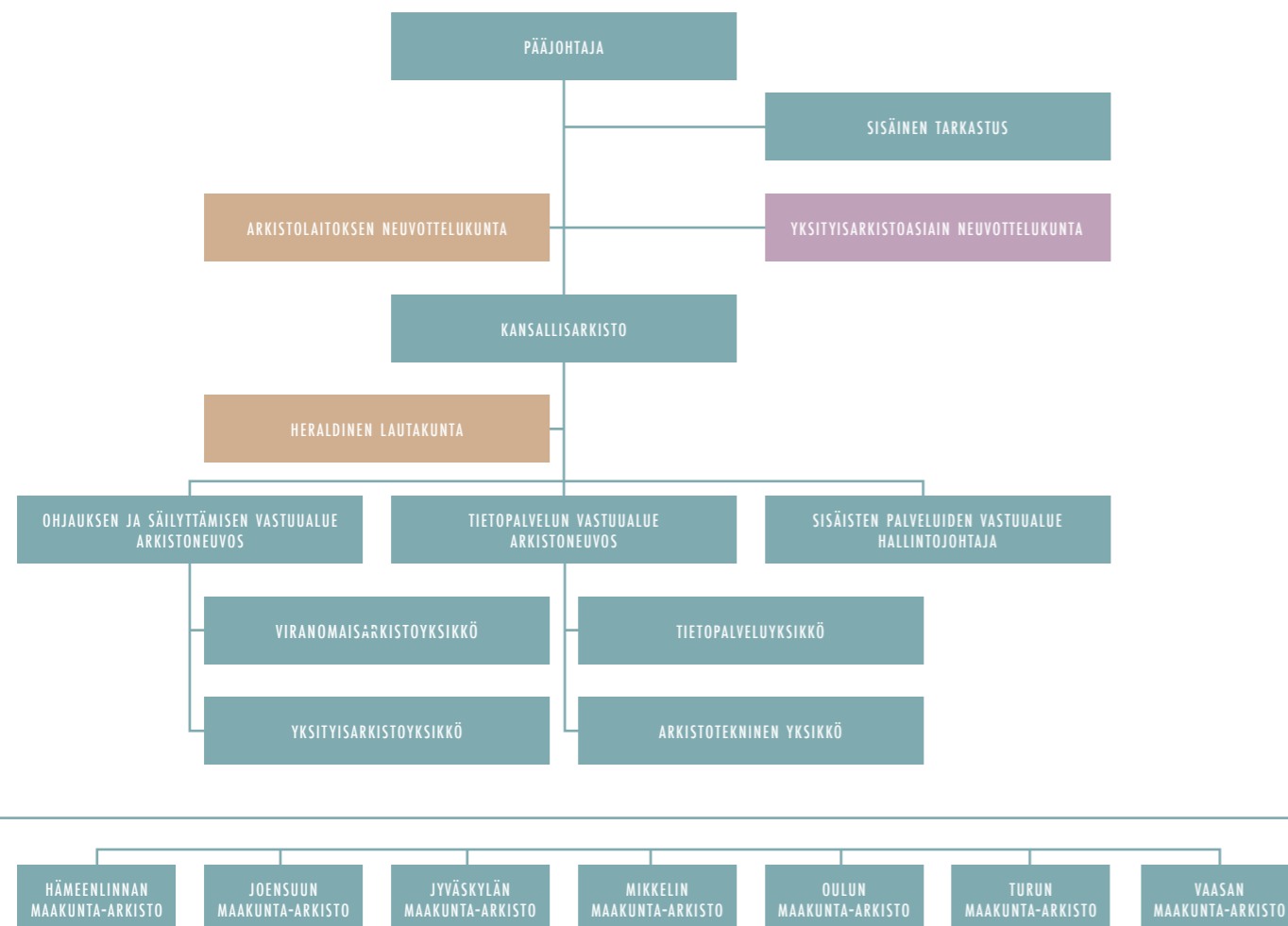
Arkistolaitoksen neuvottelukunta

PUHEENJOHTAJA Pääjohtaja Jussi Nuorteva, Kansallisarkisto

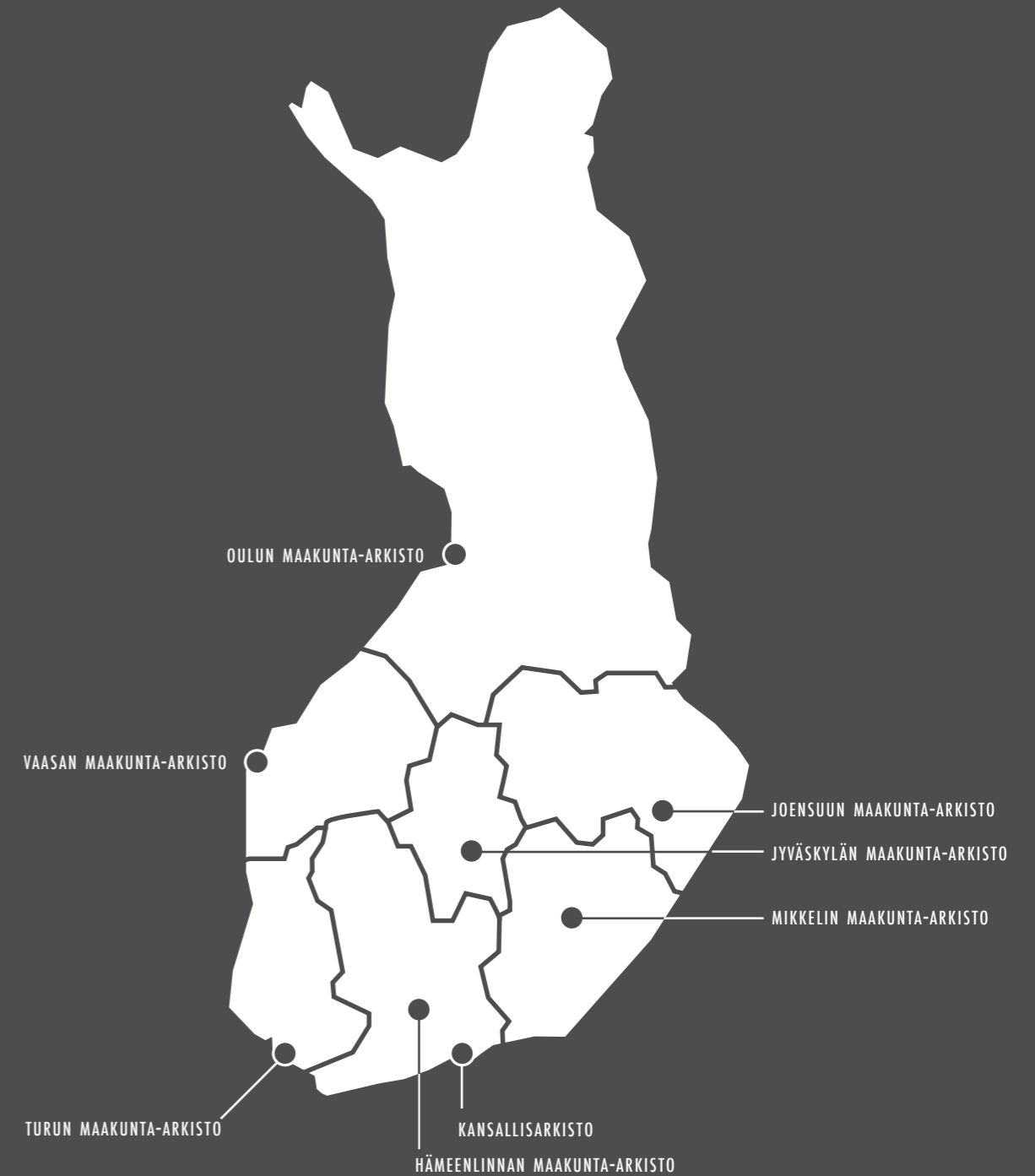
SIHTEERI Suunnittelujohtaja Jorma Vappula, Kansallisarkisto

JÄSENET Erityisasiantuntija Maaret Botska, Suomen Kuntaliitto; Professori Pertti Haapala, Tampereen yliopisto; Professori Seppo Hentilä, Helsingin yliopisto; Konservattori Kirsi Kekki, Kansallisarkisto (henkilöstön edustaja); Markku Kuorilehto, Suomen Sukututkimusseuran esimies; Arkiston johtaja Pekka Lähteenkorva, Urho Kekkosen arkisto; Professori Hannu Mustakallio, Joensuun yliopisto; Akatemiaprofessori Risto Nieminen, Teknillinen korkeakoulu; Tietoasiantuntija Johanna Nykänen, Viestintävirasto; Dosentti Ulla-Maija Peltonen, Helsingin yliopisto; Ylitarkastaja Veli-Matti Pussinen, Turun maakunta-arkisto (henkilöstön edustaja); Intendentti Leena Söyrinki-Harmo, Museovirasto; Hallintopäällikkö Mikko Tähkänen, Kirkkohallitus; Professori Kirsi Vainio-Korhonen, Turun yliopisto; Yliassistentti Marjo Rita Valtonen, Tampereen yliopisto; Professori Anna-Maria Åström, Åbo Akademi.

Organisaatiokaavio

Piirijako

Kansallisarkisto, Helsinki

PÄÄRAKENNUS

Rauhankatu 17 (PL 258, 00171 Helsinki)
Puh. (+358 9) 228 521
Faksi: (+358 9) 176 302
Pääjohtaja: Jussi Nuorteva
kansallisarkisto@narc.fi

SÖRNÄISTEN TOIMIPISTE

Työpajankatu 6 (PL 54, 00581 Helsinki)
Puh. (+358 9) 228 52 500
Faksi: (+358 9) 228 52 503
kansallisarkisto.sornainen@narc.fi

HALLITUSKADUN TOIMIPISTE

Hallituskatu 3, piharakennus
(PL 258, 00171 Helsinki)
Puh. (+358 9) 228 52 550
Faksi: (+358 9) 228 52 551
kansallisarkisto.hallituskatu@narc.fi

SILTAVUOREN TOIMIPISTE

Siltavuorenranta 16 (PL 258, 00171 Helsinki)
Puh. (+358 9) 228 52 321
Faksi: (+358 9) 228 52 330

Maakunta-arkistot

HÄMEENLINNA

Aittatie 2, 13200 Hämeenlinna
Puh. (+358 3) 345 47 700
Faksi: (+358 3) 345 47 750
Vs. johtaja: Markku Nenonen
hameenlinna@narc.fi

JOENSUU

Yliopistokatu 6 (PL 146, 80101 Joensuu)
Puh. (+358 13) 2514 602
Faksi: (+358 13) 2514 606
Johtaja: Jarno Linnolahti
joensuu@narc.fi

JYVÄSKYLÄ

Pitkäkatu 23 (PL 25, 40101 Jyväskylä)
Puh. (+358 14) 3381 000
Faksi: (+358 14) 3381 049
Johtaja: Päivi Hirvonen
jyvaskyla@narc.fi

MIKKELI

Pirttiniemenkatu 8 A (PL 2, 50101 Mikkeli)
Puh. (+358 15) 321 310
Faksi: (+358 15) 3213 157
Johtaja: Tytti Voutilainen
mikkeli@narc.fi

OULU

Arkistokatu 6, 90100 Oulu
Puh. (+358 8) 5145 800
Faksi: (+358 8) 5145 850
Johtaja: Vuokko Joki
oulu@narc.fi

TURKU

Aninkaistenkatu 11 (PL 383, 20101 Turku)
Puh. (+358 2) 276 080
Faksi: (+358 2) 2760 810
Johtaja: Riitta Sihvonen
turku@narc.fi

VAASA

Sepänkyläntie 2 (PL 240, 65101 Vaasa)
Puh. (+358 62) 414 0400
Faksi: (+358 62) 414 0420
Johtaja: Arja Rantanen
vaasa@narc.fi